

Секція: Технічні науки

Сотнік Ольга Василівна

кандидат технічних наук,

доцент кафедри автоматизованих електромеханічних систем

Харківський національний технічний університет

сільського господарства імені Петра Василенка

м. Харків, Україна

Литвиненко Віталій Миколайович

студент

Харківського національного технічного університету

сільського господарства імені Петра Василенка

м. Харків, Україна

Білоцерківець Владислав Юрійович

студент

Харківського національного технічного університету

сільського господарства імені Петра Василенка

м. Харків, Україна

**МЕТОД ВИЗНАЧЕННЯ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ
ЕЛЕКТРОПРИВОДІВ ВИМІРЮВАННЯМ КОВЗАННЯ
АСИНХРОННОГО ДВИГУНА**

Для діагностування технічного стану асинхронних двигунів використовують різноманітні способи. У якості діагностичних параметрів використовуються величини і характер зміни у часу струмів, напруги, активного, індуктивного, ємнісного та комплексного опорів, опору ізоляції, струмів витоків, потужності, ковзання, вібрації, шуму тощо [1, с. 43; 2; 3]. Всі перераховані вище діагностичні параметри мають як ряд переваг так і недоліків. Одним з найпростішим та недорогим способом є

діагностування технічного стану асинхронного двигуна за допомогою вимірювання ковзання. Цей спосіб достатньо зручний та не вимагає робіт з демонтажу електропривода з робочого місця [1, с. 48]. Для двигунів потужністю до 100 кВт, відповідно до Держстандарту, при проведенні випробувань методом безпосереднього навантаження температура обмотки ротора може бути визначена за зміною ковзання у холодному та нагрітому станах. Перевищення температури обмотки ротора визначається за формулою:

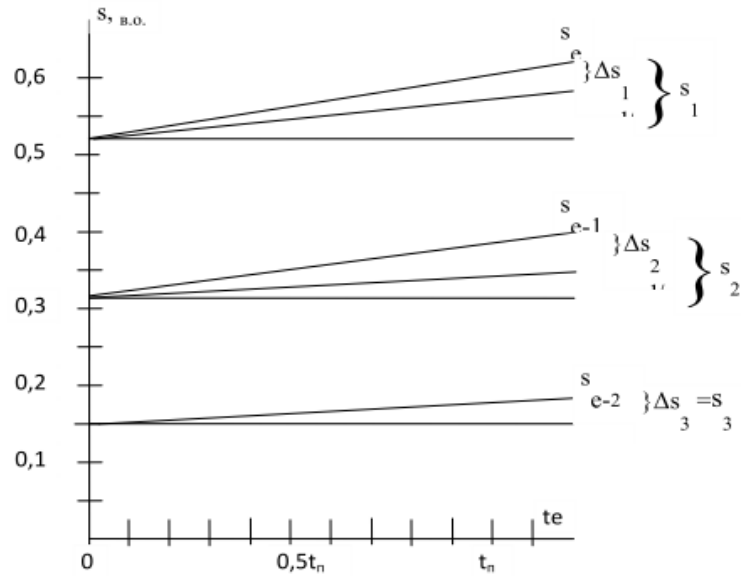
$$\Delta\theta_p = \frac{s_r - s_x}{s_x} (k_g + \theta_{ox}) - (\theta_{or} - \theta_{ox}). \quad (1)$$

де s_r - ковзання, що вимірюється у нагрітому стані асинхронного двигуна;
 s_x - ковзання, що вимірюється у холодному стані асинхронного двигуна;
 θ_{or} - температура навколишнього середовища при досліді визначення s_r ;
 θ_{ox} - температура навколишнього середовища при досліді визначення s_x ;
 k_g - коефіцієнт переводу температури, для міді – 235, для алюмінію – 225.

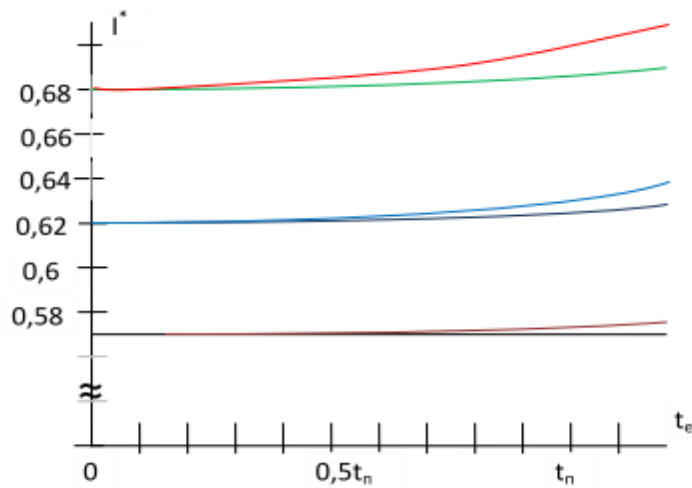
Як відомо з електротехніки [4, с. 200]:

$$M_{ел} = \frac{P_{ел}}{\omega_1(1-s)}, \quad (2)$$

де $P_{ел}$ – електрична потужність асинхронного двигуна; $M_{ел}$ – момент, що створюється асинхронним двигуном; ω_1 – синхронна частота обертання магнітного поля статора; ω_2 – частота обертання ротора; s – ковзання асинхронного двигуна.

а

б

Рис. 1. Залежність сигналів вузлів механізму привода від часу експлуатації:

а – ковзання; б – струму

При погіршенні технічного стану момент опору буде зростати, а відповідно буде збільшуватись і величина ковзання. Таким чином у даному випадку момент опору буде відігравати роль діагностичного параметра, а збільшення ковзання – роль діагностичного сигналу. Використання ковзання у якості діагностичного сигналу дозволяє усунути деякі недоліки

при визначенні технічного стану електропривода в цілому і його окремих вузлів (елементів). Як видно з рис. 1 а, залежність ковзання від моменту часу у асинхронних двигунів більш лінійна, ніж залежність струму від моменту часу, рис. 1 б. Спосіб діагностування за зміною ковзання можна виконати у наступній послідовності: 1. Визначається ковзання асинхронного двигуна на холостому ході механізму електропривода у початковий період експлуатації (t_0). 2. Від'єднуються послідовно вузли механізму електропривода і визначається ковзання асинхронного двигуна, що приходить на остаточно його частину у початковий період експлуатації (t_0). 3. Операції з п. 1 та п. 2 повторюють через визначений період експлуатації електропривода (t_e) визначається ковзання $s_{елі}$. 4. Визначається різниця ковзань за визначений (t_e) і початковий (t_0) періоди експлуатації, що приходяться на весь та залишкову частину механізму електропривода після послідовного від'єднання починаючи з кінцевих вузлів (елементів) механізму електропривода:

$$s_i = s_{елі} - s_{0і} \quad (3)$$

5. За різницею Δs із функції $T_c = f(\Delta s)$ роблять висновок про технічний стан всього механізму електропривода. 6. Визначають приріст ковзання Δs_i , що приходить на кожен вузол механізму електропривода:

$$\Delta s_i = s_i - s_{i-1}, \quad (4)$$

За даним виразом із функції $T_{c_i} = f(\Delta s_i)$ роблять висновок про технічний стан кожного елемента (вузла) механізму електропривода. Чим більш частин, які легко можна від'єднати, тим точніше можна зробити діагностування. В подальшому даний спосіб діагностування технічного стану зводиться до вимірювання ковзання та визначення за функціями $T_c = f(\Delta s)$ та $T_{c_i} = f(\Delta s_i)$ технічного стану як всього механізму електропривода, так і окремих його частин (вузлів). При цьому

діагностування здійснюється безконтактним способом і не має потреби у розриві електричних кіл живлення асинхронного двигуна.

Література

1. Балахонов А. М. Методы и средства диагностики технического состояния электрифицированных машин сельскохозяйственного производства: дис. канд. техн. наук: 05.20.02 "Электрификация сельскохозяйственного производства" / А. М. Балахонов. М.: МИИСХ им. Горячкина, 1989. 220 с.
2. Савченко П. І. Віброакустичне діагностування електродвигунів / П. І Савченко, О. В. Уваров // Вісник ХДТУСГ ім. П. Василенка «Проблеми енергозабезпечення та енергозбереження в АПК України». Харків: ХДТУСГ, 2003. Вип. 19. Т. 1. С. 232-237.
3. Вовк О. Ю. Діагностування енергетичних показників асинхронних двигунів в експлуатаційних умовах сільськогосподарського виробництва / О. Ю. Вовк // Вісник ХДТУСГ ім. П. Василенка «Проблеми енергозабезпечення та енергозбереження в АПК України». Харків: ХДТУСГ. Вип. 3. 2000. С. 58-63.
4. Осташевський М. О. Електричні машини і трансформатори: навч. посібник / М. О. Осташевський, О. Ю. Юр'єва / За ред. д-ра техн. наук, професора В. І. Мілих. Київ: Каравела, 2018. 452 с.